

СТАНОВИЩЕ

от д-р Светла Пенева Коева, професор в Института за български език „Проф. Л. Андрейчин“ към Българската академия на науките,
на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“
в областта на висше образование: 2. Хуманитарни науки,
професионално направление: 2.1. Филология (Общо и сравнително езиковедие)

Автор на дисертационния труд: **Руслана Николова Маргова**

Тема на дисертационния труд: **„Езикови характеристики на фалшивите новини“**

1. Общо представяне на процедурата и на получените за рецензиране материали

Определена съм за член на научното жури (със заповед № РД-38-198 от 26.04.2023 година) във връзка с процедурата за защита на дисертационния труд на тема „Езикови характеристики на фалшивите новини“ от **Руслана Николова Маргова** към Софийския университет „Св. Климент Охридски“ за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в областта на висше образование: 2. Хуманитарни науки, професионално направление: 2.1. Филология (Общо и сравнително езиковедие).

Представеният от Руслана Маргова комплект материали е в съответствие със законовата уредба и включва следните документи: автобиография; дисертационен труд; автореферат; списък на научните публикации по темата на дисертацията и копия от публикациите; декларация за авторство.

2. Кратки биографични данни

Руслана Маргова е завършила висше образование през 1997 година в Софийския университет „Св. Климент Охридски“. В периода 2001 до 2004 година последователно получава допълнителна квалификация по английски език и литература и по компютърна лингвистика в Софийския университет „Св. Климент Охридски“. От 2004 година досега е международен редактор и редактор на новини в печатни издания и онлайн медии, както и преводач на свободна практика. Дисертационният труд е обсъден и насочен за публична защита от Катедрата по общо, индоевропейско и балканско езиковедие към Факултета по славянски филологии на СУ „Св. Климент Охридски“.

3. Актуалност на тематиката и целесъобразност на поставените цели и задачи

Темата на изследването „Езикови характеристики на фалшивите новини“ е много интересна и безспорно – актуална. Целта на изследване е: „да се открият езиковите характеристики на дезинформацията в новините във времето на постистината, като езикът на изследване е българският“ (стр. 11 – 12). Формулирани са и задачи за постигането на целта на научния труд, по-важните от които са: събиране на заглавия на български език от новинарския поток, които предоставят възможност за езиков контекстен анализ; представяне на досегашния опит в откриването на дезинформация на различни езици; определяне на възможни езикови маркери за дезинформация; анализиране на евиденциалността, и по-конкретно на ренаратива и на неговите омонимни форми като езикови средства за достоверността на медийната информация.

4. Познание на проблема

Руслана Маргова познава много добре разглежданата проблематика. Приложената библиография съдържа множество заглавия на трудове на български и чужд език, които са разисквани в дисертационния труд. Цитирането в текста е коректно, като се изключи фактът, че имената на чуждите автори не са транскрибирани на кирилица и че не винаги се прави препратка към съответната страница на текста, който се цитира, а в някои случаи липсва и годината.

5. Методи на изследването

В текста се обръща внимание, че в дисертационни труд разглежданите явления се анализират от журналистическа, философска и лингвистична гледна точка (стр. 14). От наша гледна точка интердисциплинарните аспекти само подчертават основното изследване, което е лингвистично. По тази причина приемаме, че основният метод на изследване е контекстният анализ на изследваните езикови маркери.

6. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Дисертационният труд „Езикови характеристики на фалшивите новини“ се състои от увод, десет глави, заключение и библиография. До известна степен текстът има необичайна структура (множество глави с множество по-малки части в тях), но не смятаме, че необичайността трябва да бъде критикувана.

Прилага се клъстърен подход около отделни теми за систематизация на понятия, свързани с темата на дисертацията. Това позволява на авторката не само да очертае широк кръг от понятия, но и да обособи системните връзки между тях. Препоръчваме да се направи усилие да се намерят подходящи термини на български език, вместо да се използва най-лесният начин за транскрипция на английските термини, което дори в речниците за нови думи се отбелязва обикновено като нежелателна употреба (ако не става въпрос за думи, които са навлезли в езика отдавна, например: *постистина*, или за думи, които са добили широка употреба). В терминологията се приема и съставно название на термини, които навлизат от друг език, особено ако нямат широка употреба. Така термините *мисинформация*, *малинформация*, *астротърфинг*, *кликбейт*, *газлайтинг*, *лъркърс*, *чурнализъм* и много други могат да получат подходящи терминологични названия на български език.

Представеният в шеста глава преглед на изследваните езикови маркери за дезинформация в областта на компютърната лингвистика завършва с обобщение на основните стратегии, които се използват за откриване на недостоверни новини в български език (стр. 106). Руслана Маргова установява, че до голяма степен езиковите маркери за дезинформация при анализ на текста се припокриват с тези, които се използват в компютърната лингвистика. Като цяло шеста глава е полезна, съдържа добър обзор на чужди и български изследвания в областта на компютърната лингвистика и анализа на текста, както и описанието на различни езикови маркери за откриване на дезинформация, но е поднесена неравномерно както съдържателно, така и графично (което означава поне още една редакция преди евентуално публикуване на текста).

Принос на Руслана Маргова е разглеждането на ренаратива и неговите омонимни форми като маркер за възможна дезинформация. Някои части (преизказността в старобългарски, ренаративът в дамаскините, развитието на детската реч) нямат пряко отношение към разглежданата проблематика, може да се съкратят и да станат обект на други публикации. Описанието на евиденциалността в чуждестранни и български езиковедски изследвания е прекалено подробно в контекста на целта на дисертационния труд, но от друга страна, показва осведомеността на авторката и възможностите ѝ да анализира и сравнява научни изследвания. Предлага се анализ на семантиката на ренаратива от гледна точка на употребата му в различни типове текстове с фокус върху журналистическите текстове. Авторката обосновава твърдението си, че ренаративът може да бъде смятан за белег за дезинформация заедно с другите известни езикови маркери.

7. Приноси и значимост на разработката

Дисертационният труд „Езикови характеристики на фалшивите новини“ показва сериозните възможности на Руслана Маргова за научно изследване, анализ и обобщение, както и разностранните ѝ интереси, което води до представянето на изследваната проблематика от различни гледни точки.

8. Преценка на публикациите по дисертационния труд

Руслана Маргова има четири самостоятелни научни публикации (две от които под печат), както и три публикации в съавторство (едната под печат). Публикациите отразяват различни аспекти от изследователската работа на авторката.

9. Лично участие на автора в оценяваните научни трудове

По наше мнение рецензираният дисертационен труд и прилежащият му автореферат са резултат от лично творчество.

10. Автореферат

Авторефератът обхваща 57 страници и отразява съдържанието на дисертацията.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

В заключение, давам своята положителна оценка за проведеното научно изследване, представено в дисертационния труд „Езикови характеристики на фалшивите новини“, както и за постигнатите резултати и предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ на **Руслана Николова Маргова** в областта на висше образование: 2. Хуманитарни науки, професионално направление: 2.1. Филология (Общо и сравнително езикознание).

23 юни 2023 г.

Автор на становището: проф. д-р Светла Коева